

Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāna 2016. – 2021. gadam īstenošanas ietekmes uz vidi monitoringa ziņojums

Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns (turpmāk – Apsaimniekošanas plāns) un plūdu riska pārvaldības plāns (turpmāk – Plūdu plāns) 2016. -2021. gadam ir vidēja termiņa vides politikas plānošanas dokumenti. Tie ir apstiprināti ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2015. gada 17. novembra rīkojumu Nr. 335 „Par Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāna 2016. – 2021. gadam apstiprināšanu”.

Atbilstoši likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” prasībām Apsaimniekošanas plāniem un Plūdu plāniem tika veikts to stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējums (turpmāk – SIVN). Šis process tika organizēts, lai izvērtētu, kādas tiešas vai netiešas būtiskas pārmaiņas vidē var rasties politikas plānošanas dokumentu īstenošanas rezultātā, lai prognozētu, kā šie dokumenti ietekmēs dabas resursus un ekosistēmu pakalpojumus. Daugavas upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāna 2016. – 2021. gadam stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma vides pārskats (turpmāk – Vides pārskats) izstrādāts 2016. gada pirmajā pusē. Vides pārskatā novērtēts, kā Apsaimniekošanas plānā un Plūdu plānā izvirzīto mērķu sasniegšana un paredzēto pasākumu īstenošana ietekmēs vidi. Tajā norādīts, ka Apsaimniekošanas plāns un Plūdu plāns ir vides aizsardzības politikas plānošanas dokumenti, tāpēc negatīvu ietekmi uz vidi var atstāt tieši to neīstenošana, nevis īstenošana.

Apsaimniekošanas plāna un Plūdu plāna iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums attēlots tabulā Nr. 1 (Vides pārskats, 2016).

Tabula Nr. 1

Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums¹

	Gaiss	Ūdeņi	Jūras	Klimats	Augsne	Materiālās vērtības	Bioloģiskā daudzveidība	Civēku dzīvība un veselība	Komentāri
Plāns tiek īstenots pilnā apmērā un savlaicīgi	+	+	+	+	+	+	+	+	Tiek uzlabots vides stāvoklis un samazinātas emisijas ūdenī, saglabāts dabas kapitāls, samazināti plūdu un avāriju riski.
Plāns tiek īstenots daļēji	-	-	-	-	-	+	-	-	Vides stāvoklis nemainās, dabas kapitāls nedaudz samazināts, samazināti plūdu un avāriju riski.
Plāns netiek realizēts	-	-	-	-	-	+	-	-	Vides stāvoklis pasliktinās, dabas kapitāls ievērojami samazinās, plūdu un rūpniecisko avāriju riski pieaug, novēlotas vai nekvalitatīvas ES tiesību normu īstenošanas dēļ Latvija tiek iesaistīta daudzās Eiropas Savienības tiesvedībās, maksā ievērojamas soda naudas.

¹ Daugavas upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāna 2016. – 2021. gadam stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma vides pārskats, VARAM, 2016.

Viennozīmīgi var konstatēt, ka tieši pretplūdu pasākumi ir tie, kam Apsaimniekošanas plāna realizācijas procesā var būt negatīva ietekme uz vidi, tai skaitā, uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām. Dambju būvniecība, polderu atjaunošana vai gultnes padziļināšana paši par sevi nav nedz slikti, ne labi pasākumi. Vienmēr svarīgs ir ieguvumu un zaudējumu līdzsvars, kā arī būvju ekspluatācijas efektivitāte un drošība. Visi šie jautājumi un labākā kompromisa izvēle ir konkrētu projektu izvērtēšanas sastāvdaļas. Arī normatīvajos aktos ir noteiktas prasības gan upju gultņu pārtīrīšanai, gan videi draudzīgu meliorācijas sistēmu izveidei. Daugavas upju baseinu apgabalā bez tam jāņem vērā arī hidroelektrostaciju (turpmāk – HES) kaskādes drošības apsvērumi, no kuriem atkarīgi veicamo inženiertehnisko darbu apjomi. (Vides pārskats, 2016)²

Saskaņā ar Vides pārraudzības valsts biroja 2016. gada 18. augusta atzinumu Nr. 9, lai konstatētu plānošanas dokumentu īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai, izmantojot valsts vides monitoringa datus, kā arī Vides pārskatā norādīto un citu pieejamos informāciju, vismaz reizi plānošanas periodā (2018. gadā) jāizstrādā monitoringa ziņojums un jāiesniedz Vides pārraudzības valsts birojā.

Plānošanas dokumenta realizācijas ietekmes uz vidi novērtējuma vadlīnijas paredz, ka plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringu var integrēt regulārajā plānošanas ciklā, neparedzot atsevišķu procedūru tā veikšanai, piemēram, to var apvienot ar plānošanas dokumenta rezultātīvo rādītāju atskaiti.

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra direktīvas 2000/60/EK ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (turpmāk – Ūdeņu pamatdirektīva), un Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 23. oktobra direktīvas 2007/60/EK par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību (turpmāk – Plūdu direktīva) prasībām:

1. līdz 22.12.2018. jā sagatavo progresa ziņojums par Apsaimniekošanas plānu pasākumu programmu ieviešanu;
2. līdz 22.12.2021. jāizstrādā atjaunotas Apsaimniekošanas plānu un Plūdu plānu un pasākumu programmu versijas.

Saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likumu pasākumu programmu īstenošanu koordinē Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs (turpmāk – LVĢMC), kas uztur un apkopo informāciju par veiktajiem pasākumiem un antropogēno slodžu izmaiņām, kā arī veic minēto pasākumu efektivitātes analīzi. Līdz ar to Monitoringa pārskats sagatavots balstoties uz LVĢMC apkopoto informāciju progresa ziņojuma sagatavošanai.

Ievērojot, ka tika organizēta integrēta SIVN procedūra un Apsaimniekošanas plānam un Plūdu plānam tika izstrādāts vienots Vides pārskats, un, ņemot vērā, ka Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija direktīvas 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu 10. pants neaizliedz apvienot vairāku plānošanas dokumentu SIVN monitoringus, tad minētajiem plāniem ir sagatavots kopējs Monitoringa pārskats.

Apsaimniekošanas plāna izpildes monitorings

Apsaimniekošanas plāna mērķis ir visu virszemes un pazemes ūdensobjektu labs stāvoklis. Virszemes (upju, ezeru, piekrastes un pārejas) ūdensobjektiem tas nozīmē labas ekoloģiskās kvalitātes un labas ķīmiskās kvalitātes sasniegšanu. Stipri pārveidotajiem ūdensobjektiem

² Daugavas upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāna 2016. – 2021. gadam stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma vides pārskats, VARAM, 2016

jāsasniedz labs ekoloģiskais potenciāls, kas nozīmē, ka pārveidotā ūdensobjekta īpašības minimāli atšķiras no atbilstošā dabisko ūdeņu tipa īpašībām, un laba ķīmiskā kvalitāte. Savukārt pazemes ūdensobjektiem labu kvalitāti veido labs kvantitatīvais stāvoklis un laba ķīmiskā kvalitāte. Ja ūdensobjekta kvalitāte jau ir atzīta par labu vai augstu, tad, atbilstoši Ūdeņu pamatdirektīvas prasībām, kvalitātes mērķis ir nepieļaut esošās ūdensobjekta kvalitātes pasliktināšanos nākotnē. Gadījumā, ja uz konkrētu ūdensobjektu attiecas dažāda veida kvalitātes mērķi (piemēram, labas ekoloģiskās kvalitātes sasniegšana), tad jāpiemēro stingrākais mērķis. Ūdeņu pamatdirektīvā noteiktais termiņš vides kvalitātes mērķu sasniegšanai ir 2015. gads. Tomēr šādu mērķi sasniegt ar samērīgiem pasākumiem un atbilstošām investīcijām līdz 2015. gadam nebija iespējams. Daudzās valstīs tas arī netika plānots, atliekot laba stāvokļa sasniegšanu līdz 2021. vai 2027. gadam. Dalībvalstīm ir jānosaka tie gadījumi, kad labas kvalitātes sasniegšana šajā termiņā dotajam ūdensobjektam nav iespējama tehnisku iemeslu, nesamērīgi augstu izmaksu vai dabas apstākļu dēļ. Ir iespējams atsevišķiem ūdensobjektiem izvirzīt mazāk stingrus kvalitātes mērķus, ja šie ūdensobjekti ir atzīti par stipri pārveidotiem, vai arī to dabiskais stāvoklis ir tāds, ka kvalitātes mērķu sasniegšana būtu neiespējama vai nesamērīgi dārga. Šādos gadījumos jānodrošina pēc labākās iespējamās kvalitātes sasniegšana šajos ūdensobjektos, kā arī turpmākā kvalitātes nepasliktināšanās. Izņēmumu piemērošana nedrīkst izraisīt kvalitātes pasliktināšanos tuvumā esošos ūdensobjektos. (Vides pārskats, 2016)

Ikgadējā virszemes un pazemes ūdeņu stāvokļa monitoringa ietvaros katru gadu tiek iegūta informācija par daļu no ūdensobjektiem, bet ūdensobjektu stāvokļa vērtējums tiek veikts reizi sešos gados. Līdz ar to par reālu pasākumu īstenošanas vai neīstenošanas ietekmi uz ūdeņu kvalitāti varēs spriest tikai pēc kopējā ūdensobjektu stāvokļa novērtējuma, kas tiks iekļauts nākamā perioda Apsaimniekošanas plānā 2022. – 2027. gadam. Daudzu plānoto pasākumu ieviešanas efektivitāti varēs novērtēt tikai ilgtermiņā, jo bieži vien ekoloģiskā stāvokļa uzlabojumus var vērot tikai pēc vairākiem gadiem, kad ekosistēma ir pielāgojusies jaunajiem apstākļiem. Līdz ar to uz 2018. gadu varam spriest tikai par pasākumu programmas īstenošanu, izmantojot kvantitatīvus rādītājus.

Apsaimniekošanas plāna pasākumu programmas mērķis ir sasniegt labu ūdeņu stāvokli visos virszemes ūdensobjektos un nodrošināt esošā stāvokļa nepasliktināšanos riska ūdensobjektos. Lai sasniegtu izvirzīto mērķi Apsaimniekošanas plānā ir paredzēti pamata pasākumi, nacionālas nozīmes papildu pasākumi un papildu pasākumi konkrētiem virszemes ūdensobjektiem. Pamata pasākumi ietver direktīvu un nacionālo normatīvo aktu prasības, kas jau šobrīd tiek pildītas vai plānots piemērot šajā ūdens apsaimniekošanas ciklā. Nacionāla līmeņa papildu pasākumu ieviešanas progress apkopots tabulā Nr. 2.

Tabula Nr. 2

Nacionāla līmeņa papildu pasākumu izpilde

Pasākums izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Izpildes statuss
A1: Aktīvi informēt sabiedrību un interešu grupas par upju baseinu apsaimniekošanu, iesaistīt tos ūdeņu apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumos		
A1.1. Organizēt izglītojošus pasākumus lauksaimniekiem (sadarbībā ar Zemkopības ministriju, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centru, lauksaimnieku organizācijām), skaidrojot buferjoslu un citu agrovīdes pasākumu nozīmi un ieviešanu, rosinot Lauku attīstības programmas atbalsta pasākumus izmantot, lai samazinātu	2021.	Daļēji īstenots

lauksaimniecisku darbību nelabvēlīgu ietekmi uz ūdeņiem.		
A1.2. Izmantot dažādus komunikācijas kanālus (informatīvus pasākumus, tiešus kontaktus, plašsaziņas līdzekļus, internetu utt.), lai svarīgākās mērķgrupas (pašvaldības, nevalstiskās vides organizācijas (turpmāk - NVO), lauksaimniekus, mežsaimniekus, valsts pārvaldes iestādes, izglītības iestādes, īpaši aizsargājamo teritoriju apsaimniekotājus, masu mediju pārstāvjus u.c.) informētu par Apsaimniekošanas plāniem 2016.-2021. gadam, apspriestu plānu 2022.-2027. gadam izstrādi, iegūtu informāciju par to īstenotajiem ūdeņu apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumiem, iesaistītu mērķgrupas upju baseinu apsaimniekošanas plānošanai nepieciešamās informācijas ieguvē, izstrādātu un īstenotu kopīgus projektus, kas sekmē pasākumu programmas ieviešanu.	2016.-2021.	Tiek īstenots visā periodā
A1.3. Izstrādāt priekšlikumus grozījumiem upju baseinu apgabalu konsultatīvo padomju nolikumā, saskaņot tos ar konsultatīvo padomju pārstāvjiem.	2017.	Nav īstenots
A2: Samazināt ūdeņu hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi uz ūdeņu stāvokli		
A2.1. Veikt pētījumu par pārveidoto/ regulēto upju vai to posmu atjaunošanas nepieciešamību un vietām.	2017.	Nav īstenots
A2.2.1. Izstrādāt upju hidromorfoloģisko pārveidojumu apsekojuma un novērtējuma anketu.	2016.	Izpildīts
A2.2.2. Datu vākšanā iesaistīt NVO un ieinteresētās sabiedrības grupas — makšķerniekus, mazo HES īpašniekus u.c.	2016.-2021.	Nav īstenots
A2.2.3. Apkopot iegūto informāciju datu bāzē, pievienot būtiskāko informāciju par mazajām HES (HES derivācijas kanālā novadīto ūdeņu apjoms, HES attālums līdz upes grīvai un Baltijas jūrai vai Rīgas līcim u.c.). Izmantot minēto informāciju upju baseinu raksturojuma sagatavošanai 2018. gadā.	2016.-2021.	Nav īstenots
A2.3. Izvērtēt, pie kuriem aizsprostiem vai citiem šķēršļiem upēs ir nepieciešams nodrošināt zivju migrāciju.	2018.	Nav īstenots
A2.4.1. Izvērtēt tiesību aktos jau noteiktās prasības par ūdeņu vides kvalitātei nepieciešamā hidroloģiskā režīma (<i>environmental flow</i>) nodrošināšanu, apzināt vajadzīgās izmaiņas un sagatavot priekšlikumus regulējuma papildināšanai.	2021.	Daļēji īstenots
A2.4.2. Izstrādāt metodiku ūdeņu vides kvalitātei nepieciešamā hidroloģiskā režīma aprēķināšanai.	2021.	Daļēji īstenots

A2.4.3. Veikt mērījumus šāda hidroloģiskā režīma aprēķiniem pēc izstrādātās metodikas.	2021.	Daļēji īstenots
A2.5. Sagatavot un īstenot plānu bebru dambju radītās ietekmes samazināšanai: A2.5.1. Izveidot tādu upju sarakstu, kurās bebru aizsprosti rada vislielāko negatīvo ietekmi (mazās un vidējās ritrālas upes); A2.5.2. Veikt pašvaldību aptauju, noskaidrojot vietas, kurās bebru dambji iepriekš minētajās upēs rada vislielāko kaitējumu, traucējot zemes lietošanu vai palielinot plūdu riskus; A2.5.3. Sastādīt nojaucamo dambju sarakstu prioritāšu secībā katrā upju baseinu apgabalā; A2.5.4. Sākt dambju nojaukšanu, vienlaikus vienojoties ar mednieku biedrībām par bebru skaita regulēšanu.	2021.	Nav īstenots
A3: Papildināt normatīvos aktus un plānošanas dokumentus ar nosacījumiem un informāciju par ūdens resursu apsaimniekošanu un aizsardzību		
A.3.1.1. Izvērtēt ūdeņu izmantošanai piemēroto dabas resursu nodokļa likmju un nodokļa piemērošanas efektivitāti, sagatavot priekšlikumus grozījumiem tiesību aktos, ja tādi atzīti par nepieciešamiem. A.3.1.2. Rosināt atgriešanos pie finansēšanas modeļa "dabas resursu nodoklis atgriežas dabā" (visi valsts pamatbudžetā ieskaitītie dabas resursu nodokļa ieņēmumi tiek novirzīti vides aizsardzības projektu finansēšanai), lai ne tikai veicinātu dabas resursu ekonomiski efektīvu izmantošanu, bet arī finansiāli atbalstītu vides aizsardzības pasākumu īstenošanu.	2021.	Daļēji īstenots
A3.2. Izstrādāt normatīvo regulējumu par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu (ūdensapgādes un kanalizācijas) sniegšanu un lietošanu, kā arī decentralizēto kanalizācijas pakalpojumu sniegšanu, lietošanu un uzskaiti, lai samazinātu vides piesārņojumu no centralizētajām kanalizācijas sistēmām nepieslēgtajām ēkām un būvēm un veicinātu jaunu pieslēgumu kanalizācijas tīkliem izveidi. Sagatavot nosacījumus par decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistrēšanas kārtību.	2017.	Izpildīts
A3.3. Noteikt vienotas prasības notekūdeņu apsaimniekošanai decentralizētajās sistēmās.	2016.	Izpildīts
A.3.4. Rīkot informatīvus pasākumus, tikšanās un citos veidos sadarboties ar Latvijas Pašvaldību savienību, pašvaldībām, plānošanas reģionu administrācijām, lai skaidrotu upju baseinu apsaimniekošanas plānos noteiktos pasākumus, to sasaisti ar teritoriju plānojumiem un attīstības programmām, publisko ūdeņu apsaimniekošanu, pārrunātu sadarbību pasākumu ieviešanā.	2016.-2021.	Īstenots daļēji

A3.5. Sagatavot priekšlikumus grozījumiem tiesību aktos, lai noteiktu prasības ūdens objektu apsaimniekošanai, neatkarīgi no objekta piederības, upju krastos esošo zemju īpašnieku atbildību par krastu sakopšanu.	2019.	Īstenots daļēji
A3.6. Sagatavot priekšlikumus grozījumiem tiesību aktos par virszemes ūdensobjektu tīrīšanas kārtību.	2018.	Nav īstenots
A3.7. Veikt grozījumus Ministru kabineta noteikumos Nr. 418 "Noteikumi par riska ūdensobjektiem" - iekļaut jaunus riska ūdensobjektus un svītrot tos ūdensobjektus, kuri vairs nav klasificējami kā riska ūdensobjekti.	2017.	Izpildīts
A4: Uzlabot pieejamību informācijai par ūdeņu resursiem un to stāvokli		
A4.1. Modernizēt ūdens monitoringa veikšanai nepieciešamo tehnisko aprīkojumu.	2016.-2018.	Īstenošanas procesā
A4.2. Modernizēt esošās vides informācijas sistēmas (t.sk. 2-Ūdens datu bāzi, piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu datu bāzi), nodrošinot dažādu datu bāzu savietošānu un efektīvu informācijas apmaiņu, atgriezenisko saiti. Datu bāzēs iekļaut informāciju par zivsaimniecības un dīķu saimniecībām un audzēto zivju apjomiem, lai ir iespējams novērtēt zivsaimnieciskās darbības ietekmi uz ūdeņu kvalitāti un kvantitāti.	2016.-2018.	Īstenots daļēji
A5: Dažādas darbības upju baseinu apsaimniekošanas plānu kvalitātes uzlabošanai		
A5.1. Izveidot precīzāku digitālo upju un ezeru datu slāni. Turpināt pārskatīt virszemes ūdensobjektu sateces baseinu robežas, atsevišķi izdalot upju un ezeru sateces baseinus un slodžu būtiski ietekmētās ūdensobjektu daļas, kā arī apvienojot blakus esošus identiskus ūdensobjektus (kur tas ir pieļaujams).	2016.-2018.	Izpildīts
A5.2. Ieviest jaunu modeli slodžu modelēšanai un analīzei.	2016.-2018.	Īstenošanas procesā
A5.3. Stiprināt LVĢMC kapacitāti: A5.3.1. Apmācīt darbiniekus upju baseinu apsaimniekošanas un ūdeņu aizsardzības jautājumos. A5.3.2. Iesaistīties pieredzes apmaiņas pasākumos, iepazīstot labākās prakses piemērus upju baseinu apsaimniekošanā gan kaimiņu, gan citās Eiropas Savienības (turpmāk – ES) valstīs.	2016.-2021.	Īstenots daļēji
A5.4. Sadarboties ar Lietuvas un Igaunijas iestādēm, kas atbild par upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu izstrādi un īstenošanu, ar mērķi sagatavot starptautiskus apsaimniekošanas plānus kopīgajiem upju baseiniem.	2016.-2021.	Īstenots daļēji
A5.5.1. Nodrošināt virszemes ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes vai ekoloģiskā potenciāla novērtēšanas	2016.-2018.	Īstenots daļēji

<p>sistēmas pabeigšanu un starpvalstu salīdzināšanu (interkalibrāciju), kā arī dalību fizikāli-ķīmisko un citu ūdeņu kvalitātes rādītāju starpvalstu saskaņošanā ES līmenī.</p> <p>A5.5.2. Pāriet uz starptautiski saskaņotu, precīzāku ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes novērtēšanas sistēmu un attiecīgi uzlabot ekoloģiskās kvalitātes novērtēšanai nepieciešamās datu ievākšanas metodes, sagatavot šo metožu aprakstus.</p>		
<p>A5.6. Veikt sagatavošanas darbus precīzāka pazemes ūdeņu raksturojuma sagatavošanai:</p> <p>A.5.6.1. Pārskatīt un precizēt pazemes ūdensobjektu izdalīšanu un to robežas, izdalītos pazemes riska ūdensobjektus, sagatavot jaunas pazemes ūdensobjektu kartes.</p> <p>A5.6.2. Izvērtēt visus pašlaik pieejamos, bet neapkopotos vai nesistematizētos datus par pazemes ūdeņiem, sakārtot un papildināt datu bāzes, kas satur informāciju par pazemes ūdeņiem, t.sk. integrēt pētījumu u.c. rezultātus datubāzē „Urbumi”.</p> <p>A5.6.3. Apkopot un iegūt informāciju, kas nepieciešama pazemes ūdeņus ietekmējošo slodžu novērtēšanai, veikt slodžu modelēšanu.</p>	2016.-2018.	Īstenots daļēji
<p>A5.7. Izstrādāt vadlīnijas ekoloģiskā potenciāla noteikšanai.</p>	2019.	Nav īstenots
<p>A5.8. Atjaunot metodikas visu upju baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādei nepieciešamo iedalījumu (tipos, ūdensobjektos u.tml.) un novērtējumu veikšanai, tai skaitā, papildināt vai pārstrādāt kritērijus un to robežvērtības lauksaimnieciskās un mežsaimnieciskās darbības, kā arī hidromorfoloģisko pārveidojumu ietekmes būtiskuma novērtēšanai. Izstrādāt trūkstošās metodikas un apkopot tās metodiskā materiālā.</p>	2016.-2017.	Izpildīts
<p>A5.9. Apkopot ziņas, kāda informācija pietrūka/ nebija pieejama upju baseinu apsaimniekošanas plānu 2016.-2021. gadam izstrādes laikā, sastādīt plānu un veikt nepieciešamās rīcības precīzākas un detalizētākas informācijas ieguvei nākamo apsaimniekošanas plānu izstrādes vajadzībām.</p>	2016.-2018.	Tiek īstenots
A6: Samazināt dažādu slodžu radīto ietekmi uz ūdeņu stāvokli		
<p>A6.1.1. Apzināt problēmas un nepieciešamos pasākumus mazo upju aizsardzības uzlabošanai.</p>	2017.	Īstenots daļēji
<p>A6.1.2. Iesaistīt ieinteresētās sabiedrības grupas upju (jo īpaši mazo) kopšanas un atjaunošanas pasākumos.</p>	2016.-2021.	Īstenots daļēji
<p>A6.2. Izvērtēt zivsaimniecības un dīķu saimniecības darbības ietekmi uz virszemes un pazemes ūdeņu</p>	2019.	Nav īstenots

<p>kvalitāti un kvantitāti un sekmēt šīs ietekmes samazināšanu:</p> <p>A6.2.1. Veikt pētījumu par zivsaimniecības un dīķu saimniecības darbības ietekmi uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti un kvantitāti un sagatavot priekšlikumus, kā šo ietekmi samazināt.</p> <p>A6.2.2. Ja pēc A6.2.1. punktā minētā pētījuma atzīts par nepieciešamu, sagatavot priekšlikumus papildu regulējumam zivsaimniecības un dīķu saimniecības objektu ietekmes uz ūdeņu vidi samazināšanai.</p> <p>A6.2.3. Īstenot A6.2.1. punktā minētajā pētījumā rekomendētos pasākumus.</p>		
<p>A6.3. Veikt pētījumu, lai noteiktu dažādu piesārņojumu radošo avotu (komunālais sektors, rūpniecība, lauksaimniecība, mežsaimniecība, dabiskā notece utt.) radītās slodzes daļu Baltijas jūrā nonākošajā biogēnu slodzē, lai piesārņojuma radītājiem piemērotu efektīvus tā samazināšanas pasākumus.</p>	2020.	Nav īstenots
<p>A6.4 Turpināt starpvalstu sadarbību un starptautisko līgumu slēgšanu par pārrobežu piesārņojuma samazināšanu un ūdens kvalitātes uzlabošanu; kopīgas monitoringa programmas saskaņošana un kopīgs ekoloģiskās kvalitātes novērtējums.</p>	2021.	Īstenots daļēji
<p>A6.5. Turpināt darbu pie Latvijas Republikas, Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas trīspusējā valdību nolīguma noslēgšanas par sadarbību Daugavas/Zapadnaja Dvina baseina ūdens resursu izmantošanā un aizsardzībā.</p>	2021.	Uzsākts

Papildu pasākumi Apsaimniekošanas plānā ir sargrupēti 9 rīcības virzienos:

- A1 – Samazināt ūdeņos nonākošo punktveida piesārņojuma slodzi;
- A2 – Samazināt ūdeņos nonākošo piesārņojumu no izkliedētajiem avotiem;
- A3 – Nodrošināt piesārņojuma riska novēršanu;
- A4 – Nodrošināt lauksaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu;
- A5 – Nodrošināt mežsaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu;
- A6 – Samazināt hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi un ūdeņu stāvokli;
- A7 – Uzlabot ezeru ūdensobjektu kvalitāti;
- A8 – Samazināt antropogēnā piesārņojuma ietekmi uz ūdeņu stāvokli, t. sk. nodrošinot kvalitatīvas informācijas pieejamību;
- A9 – Nodrošināt kvalitatīva dzeramā ūdens pieejamību.

Apkopojums par papildu pasākumu īstenošanas progresu atbilstoši izvirzītajiem rīcības virzieniem Daugavas upju baseinu apgabalā attēlots tabulā Nr. 3.

Papildu pasākumu izpilde Daugavas upju baseinu apgabalā

Pasākums izvirzītā mērķa sasniegšanai	Pasākumā ietverto objektu skaits	Izpilde, %
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	A1: Samazināt ūdeņos nonākošo punktveida piesārņojuma slodzi	
A1.1. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu efektivitātes uzlabošana, nodrošinot papildu notekūdeņu attīrīšanu aglomerācijās ar CE>2000, kas ietekmē riska ūdensobjektus.	1	0
A1.2. Centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošana, nodrošinot faktisko pieslēgumu izveidi un veicot tīklu paplašināšanu aglomerācijās ar CE>2000, kas ietekmē riska ūdensobjektus.	25	10
A1.3. Centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošana, nodrošinot faktisko pieslēgumu izveidi un veicot tīklu paplašināšanu aglomerācijās ar CE>2000.	8	10
A1.4. Pilotprojekti, kas ietver sajaukšanās zonu aprēķinus, atļauju nosacījumu pārskatīšanu un, ja nepieciešams, rīcības plāna izstrādi kopā ar operatoru, lai pakāpeniski samazinātu sajaukšanās zonu.	2	0
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	A2: Samazināt ūdeņos nonākošo piesārņojumu no izkliedētajiem avotiem	
A2.1. Nodrošināt kontroli notekūdeņu apsaimniekošanai decentralizētajās kanalizācijas sistēmās, vienoties par veicamajiem uzlabojumiem, ja konstatēta tāda nepieciešamība.	26	27
A2.2. Lietus kanalizācijas sistēmas apsaimniekošanas pilnveidošana	6	50

A2.3. Esošo artēzisko aku rekonstrukcija un jauna artēziskā urbuma izbūve	1	0
A2.4. Neizmantoto artēzisko urbumu tamponēšana.	84	100
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	A3: Nodrošināt piesārņojuma riska novēršanu	
A3.1. Sagatavot un veikt piesārņotās vietas sanāciju un tā rezultātā izņemtā materiāla utilizēšanu	5	20
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	A4: Nodrošināt lauksaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu	
A4.1 Ziemas zaļo zonu vai “rugāju lauku” uzturēšana (augu segu ziemā veido ilggadīgie zālāji, daudzgadīgi dārzeņi, starpkultūras, ziemāji vai kultūraugu rugāji; Ievērot 2 m platu veģetācijas buferjoslu ūdensteču un ūdenstilpju krastos, kā arī gar meliorācijas sistēmu novadgrāvjiem.	2	0
A4.2. Videi draudzīga lauksaimniecības meliorācijas sistēmu pārbūve un atjaunošana, iekļaujot videi draudzīgus meliorācijas sistēmas elementus (sedimentācijas baseinus, divpakāpju meliorācijas grāvjus u.c. MK noteikumu Nr. 600 12. pielikumā minētos pasākumus).	28	39
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	A5: Nodrošināt mežsaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu	
A5.1. Videi draudzīga mežu meliorācijas sistēmu pārbūve vai atjaunošana, iekļaujot videi draudzīgus meliorācijas sistēmas elementus (sedimentācijas baseinus, divpakāpju meliorācijas grāvjus u.c. MK noteikumu Nr. 600 12. pielikumā minētos pasākumus).	Plānots uzsākt no 2019.gada	

Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	A6: Samazināt hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi un ūdeņu stāvokli	
A6.1. Zivju resursu saglabāšana: <i>1. pasākums.</i> Zivju resursu pavairošana ezeros. <i>2. pasākums.</i> Zivju sabiedrību struktūras, ceļotājzivīm piemērotu nārsta vietu izpēte un biotopu kartēšana Daugavā un tās pietekās, zivju migrāciju ceļu atjaunošanas būtiskuma novērtējums. <i>3. pasākums.</i> Esošo zivju ceļu efektivitātes novērtējums. <i>4. pasākums.</i> Zivju ceļu izbūves priekšizpēte un ietekmes uz vidi novērtējums.	Plānots uzsākt no 2020.gada	
A6.2. Veikt izvērtējumu par nepieciešamu turbīnu nostrādi caurplūduma režīmā mazajās HES.	15	0
A6.3. <i>1. pasākums.</i> Pārskatīt HES apsaimniekošanas noteikumus un ūdens resursu lietošanas atļauju nosacījumus, saskaņot tos kopīgi tām mazajām HES, kas atrodas kaskādē uz vienas upes. <i>2. pasākums.</i> Kopīgu pasākumu plāna izstrāde plūdu risku samazināšanai mazajām HES, kas atrodas kaskādē uz vienas upes. <i>3. pasākums.</i> Veikt mazo HES ūdenskrātuvju apsekojumu, novērtēt to stāvokļa ietekmi uz ūdeņu kvalitāti un noteikt nepieciešamos apsaimniekošanas pasākumus (ūdensaugu izpļaušana, celmu izvākšana u.c.).	11	0
A6.4. Īstenot izstrādātos rīcības plānus un prioritāros "mīkstināšanos" pasākumus ostu negatīvās ietekmes mazināšanai.	1	0
A6.5. Veikt polderu uzturēšanas pasākumus.	3	0
A6.6. Veikt izpēti par morfoloģisko pārveidojumu ietekmi uz ūdeņu kvalitāti ezera ietekā un iztekā, piedāvājot konkrētus risinājumus un ieviešot tos.	1	0
A6.7. Ūdensteču tīrīšana (aizauguma ar ūdensaugiem pakāpes kontrolēšana, ūdens attīrīšana no atkritumiem), krastu sakopšana,	9	89

ievērojot labas prakses nosacījumus ar mērķi uzlabot ūdens ekoloģisko kvalitāti; regulētos upju posmos makrofītu izpļaušana meandrējošā veidā.		
A6.8. Ūdensteču gultnes padziļināšana un infrastruktūras izbūve ūdens caurplūdes nodrošināšanai.	1	0
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	A7: Uzlabot ezeru ūdensobjektu kvalitāti	
A7.1. Papildu monitorings vismaz 3 gadus pēc kārtas slodžu identificēšanai.	195	34
A7.2. Sagatavot ekspluatācijas noteikumus ezeru apkārtnes un ūdens izmantošanai (piemēram, par atkritumu apsaimniekošanu, automašīnu mazgāšanu ezera krastos, mazdārziņu apsaimniekošanu u.c.), izstrādāt ezera apsaimniekošanas plānu, veikt ezera un tā apkārtnes tīrīšanas pasākumus.	11	27
A7.3. Veikt ezera tīrīšanu (aizauguma ar ūdensaugiem kontrolēšana, ūdens attīrīšana no atkritumiem) un tā apkārtnes sakopšanu ar mērķi uzlabot ezera ekoloģisko stāvokli.	1	0
A7.4. Izstrādāt dabas aizsardzības plānu aizsargājamai teritorijai.	8	25
A7.5. Virszemes noteces mākslīgo mitrāju veidošana.	23	0
A7.6. Ezera funkcionalitātes uzlabošana: 1. ūdensaugu pļaušana valdošo vēju virzienā un viļņošanās efekta pastiprināšana; 2. aizauguma ar krūmiem samazināšana, dabisku zālāju un smilšu joslu veidošana ezeram tieši pieguļošajā krasta joslā; 3. vēja koridoru veidošana, izcērtot krūmus, un, ja nepieciešams, arī kokus, lai veicinātu ezera viļņošanos un uzlabotu ezera funkcionalitāti; 4. aizauguma ar ūdensaugiem samazināšana, ja ezera aizaugums ir vairāk kā 30 %.	51	0

A7.7. MK noteikumu Nr. 135 "Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" iekļaut nosacījumus par brīvo spoguļvirsmas platību, kāda nepieciešama ūdensputniem, lai tie varētu apdzīvot Lubānas mitrāju.	1	0
A7.8. Īstenot dabas aizsardzības plānos ietvertu ieteikumu: nepieļaut intensīvu ezera krastu apbūvi, saglabājot ezera piekrastes pļavas, lai neatstātu negatīvu ietekmi uz ornitofaunu.	4	0
A7.9. Veikt izvērtējumu par iespējamiem slodžu avotiem un sliktās kvalitātes cēloņiem.	2	0
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	A8: Samazināt antropogēnā piesārņojuma ietekmi uz ūdeņu stāvokli, t.sk. nodrošinot kvalitatīvas informācijas pieejamību	
A8.1. Papildu monitorings un izpēte vismaz 3 gadus pēc kārtas, lai noskaidrotu iespējamus slodžu avotus un sliktās kvalitātes cēloņus.	16	47
A8.2. Pārskatīt ūdensobjekta sateces baseina robežas un pārbaudīt atbilstību ekoloģiskajam tipam.	6	100

Plūdu plāna īstenošanas monitorings

Plūdu riska pārvaldības virsmērķis Daugavas upju baseinu apgabalā ir samazināt ar plūdiem saistītu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, vidi, kultūras mantojumu un saimniecisko darbību, tai skaitā, mazināt virszemes ūdeņu iespējamu piesārņojumu un krasta erozijas procesus jūras, upju, ezeru un HES uzpludinājumu krastos. Teritorijām, kurās plūdu risks ir novērtēts kā būtisks, ir piešķirts nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijas statuss, Daugavas upju baseinu apgabalā tādas ir 10. Plūdu riska mazināšanas pasākumi primāri ir jāīsteno tieši nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijās, un apkopojums par pasākumu īstenošanas progresu nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijās parādīts tabulā Nr. 4. Papildus visā Latvijas teritorijā tiek īstenoti arī divi gatavības un viens preventīvais pasākums, kuri ir saistīti ar plūdu risku un plūdu draudu kartēšanu un ledus sastrēgumu izraisīto plūdu modelēšanu, kā arī ar vienotas starpresoru informācijas sistēmas izveidi informācijas un brīdinājumu nodrošināšanai plūdu situācijās.

Tabula Nr. 4

Nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijās īstenoto pasākumu statuss atbilstoši pasākumu veidam Daugavas upju baseinu apgabalā

Nacionālas nozīmes plūdu riska teritorija	Preventīvo pasākumu skaits			Aizsardzības pasākumu skaits		
	Plūdu plānā iekļauto pasākumu skaits	Īstenotie	Īstenošanas procesā	Plūdu plānā iekļauto pasākumu skaits	Īstenotie	Īstenošanas procesā
Rīgas HES	3	2	1			
Ķeguma HES	1		1			
Pļaviņu HES	1		1			
Ogre	1	1		1		1
Lubānas zemieni	1		1	1		1
Rīga				5		1
Pļaviņas				1		
Jēkabpils				1		
Daugavpils				1		1
Ošas polderis				2		2

Ņemot vērā dažādos plūdu cēloņus Daugavas upju baseinu apgabalā esošajās plūdu riska teritorijās izvirzīti atšķirīgi plūdu riska pārvaldības specifiskie mērķi. Tabulā Nr. 5 veikts plūdu riska mazināšanas pasākumu īstenošanas progressa izvērtējums atbilstoši izvirzītajiem specifiskajiem mērķiem nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijās.

**Plūdu riska mazināšanas pasākumu īstenošanas statuss nacionālas nozīmes plūdu
riskā teritorijās atbilstoši izvirzītajiem apakšmērķiem**

Plūdu plānā izvirzītais apakšmērķis	Plūdu plānā iekļauto pasākumu skaits	Pasākumi tiek realizēti nepārtraukti	Īstenoto pasākumu skaits	Pasākumu skaits, kuru īstenošana ir uzsākta
1. Samazināt jūras krastu erozijas un upju plūdu izraisīto apdraudējumu blīvi apdzīvotām vietām, mazinot risku iespējami lielākam iedzīvotāju skaitam un publiskās infrastruktūras objektiem.	10		1	3
2. Samazināt plūdu apdraudējumu hidrobūvju aizsargātās platībās un potamālo upju regulēto posmu pieguļošajās teritorijās.	2			2
3. Nodrošināt iespēju savlaicīgi (pirms plūdiem) novērtēt applūšanas riskus un sniegt atbildīgajām institūcijām un iedzīvotājiem nepieciešamo informāciju par applūstošo teritoriju apdraudētības pakāpi attīstot Plūdu riska informācijas sistēmu un pilnveidojot agrās brīdināšanas sistēmu.	6	4	1	1
4. Novērst lietus un palu izraisītu lokālu teritoriju applūšanu, sakārtojot un attīstot virszemes noteces un lietus ūdeņu novadīšanas sistēmas.	4			4
5. Novērst lietus un palu izraisītu lokālu teritoriju applūšanu, sakrājot un attīstot virszemes noteces un lietus ūdeņu novadīšanas sistēmas.	Ārpus nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijām.			

Secinājumi

No 2016. gada beigām līdz 2018. gada beigām ir īstenoti daudzi Apsaimniekošanas plāna pasākumi gan no pamata, gan papildu pasākumu saraksta. Pamata pasākumu ieviešanu nodrošina normatīvajos aktos noteiktās prasības, kas jāievēro konkrētiem sektoriem. Tādi pamata pasākumi, kā, piemēram, dažādu atļauju un licenču saņemšana, ezeru ekspluatācijas noteikumu un ietekmes uz vidi novērtējumu sagatavošana, saimnieciskās darbības aprobežojumi aizsargjoslās, aizlieguma novadīt vidē neattīrītus notekūdeņus ievērošana tiek pildīti nepārtraukti.

Nacionāla līmeņa papildu pasākumu ieviešana vairumā gadījumu uzsākta, sabiedrība un dažādas ieinteresētās puses tiek informētas par Apsaimniekošanas plānu ieviešanu, tostarp Upju baseinu apgabalu konsultatīvo padomju sanāksmēs, dažādu pētījumu un projektu ietvaros, piemēram, pētījums par agrovīdes pasākumiem, pētījums par mazo upju apsaimniekošanu u.c.

Saistībā ar normatīvā regulējuma un plānošanas dokumentu pilnveidošanu ūdens resursu apsaimniekošanā un aizsardzībā, no plānotajiem septiņiem tikai viens pasākums nav uzsākts, seši no tiem ir pabeigti vai īstenoti daļēji. Ir izstrādāti un 2017. gadā pieņemti Ministru Kabineta noteikumi Nr. 384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu", lai samazinātu ūdeņu piesārņojumu ar sadzīves notekūdeņiem.

Lai samazinātu ūdeņu hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi uz ūdeņu stāvokli, ar Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas atbalstu tiek īstenots projekts "Ekoloģiskā caurplūduma noteikšana Latvijas – Lietuvas pārrobežu upju baseinos (ECOFLOW)", kura ietvaros pilotteritorijās tiek noteikti ekoloģiskā caurplūduma režīmi un sagatavoti priekšlikumi izmaiņām normatīvajos aktos. Dažādas aktivitātes, pētījumi un novērtējumi attiecībā uz nacionāla mēroga papildu pasākumu ieviešanu tiek īstenoti ar starptautisko (galvenokārt, INTERREG) un arī nacionālo projektu palīdzību.

Papildu pasākumu sarakstā ir vairāki tādi pasākumi, kurus bija plānots ieviest līdz 2018. gadam, taču tas nav izdevies, piemēram, pārskatīt hidroelektrostaciju apsaimniekošanas noteikumus, pārskatīt ūdensobjektu sateces baseinu robežas un pārbaudīt to atbilstību ekoloģiskajam tipam. Plānots šos darbus izpildīt līdz 2021. gadam.

Savukārt ir manāms progress attiecībā uz pasākumiem, kas saistīti ar „rugāju lauku” uzturēšanu un polderu uzturēšanu. Tomēr paredzams, ka līdz 2019. gada beigām tos pasākumus varētu neizdoties īstenot visās paredzētajās teritorijās/ūdensobjektos plānotajā apjomā. Lauksaimniecības sektorā izklaidētā piesārņojuma samazināšanai saimniecībām ir pieejams atbalsta maksājums par rugāju lauku uzturēšanu ziemas periodā, kas arī izskaidro rugāju lauku platību pieaugumu pa gadiem. Ir jāpievērš pastiprināta uzmanība pārējo pasākumu, kuru izpildes termiņš ir noteikts 2019. gadā, ieviešanai, it sevišķi to, kuru izpildei nebūtu nepieciešami lieli finanšu līdzekļi.

Ir uzsākta arī to pasākumu izpilde, kuru ieviešanas termiņš ir 2021. gads. Pozitīvi vērtējams progress to pasākumu izpildē, kas vērsti uz centralizēto kanalizācijas tīklu paplašināšanu aglomerācijās, ūdensteču tīrīšanu un meliorācijas sistēmu atjaunošanu. Šie pasākumi tiek ieviesti Eiropas fondu finansētu projektu ietvaros. Diemžēl līdz ziņojuma sagatavošanas brīdim nav uzsākti projekti notekūdeņu attīrīšanas iekārtu efektivitātes uzlabošanai Lubānā. Tā kā ES fondu finansējums notekūdeņu attīrīšanas iekārtu uzlabošanai šai finanšu periodā (2014.-2020. gadam) nav paredzēts, maz ticams, ka šādi projekti tiks īstenoti. Tomēr kopumā var secināt, ka iedzīvotāju radītā izklaidētā piesārņojuma samazināšanās pamazām notiek, ir novērojama pozitīva tendence pateicoties kanalizācijas tīklu paplašināšanai un atbalstam pieslēgumu ierīkošanai. Galvenais finansējuma avots ūdenssaimniecības projektiem ir Kohēzijas fonds. Projektu, kas vērsti uz

centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošanu (rīcības virziens A1.3.), kopējais finansējums Daugavas upju baseinu apgabalā ir 8 310 212,15 eur, un projektu, kas vērsti uz centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošanu, kas ietekmē riska ūdensobjektus (rīcības virziens A1.2.), kopējais finansējums ir 70 847 693,86 eur (iekļauti visi projekti – arī tie, kuri 2018. gada beigās ir projektēšanas/sagatavošanas stadijā).

Lauksaimniecības un mežsaimniecības teritorijās esošo meliorācijas sistēmu sakārtošana (rīcības virzienu A4 un A5 pasākumi), kas ietver arī videi draudzīgu elementu ieviešanu atjaunošanas darbos, aktīvi notiek ne tikai Apsaimniekošanas plāna 2. cikla pasākumu programmās iekļautajās teritorijās, bet arī ārpus tām. Šo projektu ietvaros notiek gan ūdensteču tīrīšana, gan polderu sistēmu uzturēšana un sūkņu staciju rekonstrukcija, tādējādi kopumā sekmējot ūdeņu stāvokļa uzlabošanu, kā arī mazinot plūdu riska draudus. Galvenie meliorācijas projektu finansētāji ir Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Eiropas Lauksaimniecības Fonds lauku attīstībai. Šo projektu kopējais finansējums Daugavas upju baseinu apgabalā, apkopojot gan teritorijas, kas ir iekļautas pasākumu programmā, gan teritorijas, kas nav iekļautas pasākumu programmā, ir 30 488 988 eur (apkopoti gan projekti, kas ir noslēgti 2018. gada beigās, gan tie, kas ir iesākti vai tiek projektēti).

Daugavas upju baseinu apgabalā sanācijas darbi plānoti 5 piesārņotās teritorijās. Līdz 2018. gada beigām ir īstenots vienas vietas (Sarkandaugavas) sanācijas projekts ar Šveices valdības atbalstu. Projekts tika līdzfinansēts Latvijas un Šveices sadarbības programmas ietvaros, tā kopējais finansējums bija 13 207 901 eur.

Neizmantoto artēzisko urbumu tamponāžu plānots veikt visā Apsaimniekošanas plāna īstenošanas periodā, līdz 2018. gada beigām Daugavas upju baseinu apgabalā tamponēti 84 urbumi.

Uz ūdeņu pārvaldību vērsti pasākumi (rīcības virziens A7), piemēram, ūdenstilpju un ūdensteču tīrīšana, krastu labiekārtošana, kā arī apsaimniekošanas plānu izstrāde, tiek realizēti Latvijas Vides Aizsardzības Fonda (turpmāk – LVAF) projektu ietvaros. LVAF 2018. gadā ir piešķīris finansējumu vairākām pašvaldībām to teritorijās esošo ūdeņu apsaimniekošanas plānu un ekspluatācijas noteikumu izstrādei. Daugavas upju baseinu apgabalā ir atbalstīti 6 projekti (kopējais LVAF finansējums 43 040 eur. Uz praktiskām aktivitātēm orientētu projektu īstenošanai Daugavas upju baseinu apgabalā LVAF piešķīris finansējumu 8 projektiem (kopējais LVAF finansējums 230 315 eur).

Viens no iemesliem nepilnīgai pasākumu programmas īstenošanai ir nepietiekams finansējuma apjoms gan kopējo izmaksu pieauguma dēļ, gan neparedzētu apstākļu dēļ (piemēram, nozīmīgāks piesārņojuma apjoms piesārņotajā teritorijā, tādējādi sadārdzinot sanācijas darbu izmaksas). Ievērojami ir pieaugušas būvniecības darbu cenas, kas var ietekmēt, piemēram, ūdenssaimniecības projektu rezultātus. Daļai pasākumu Daugava upju baseinu apgabala pasākumu programmā bija norādīts, ka finansējuma avots nav zināms, ka jāmeklē papildu līdzekļu avoti, turklāt norāde bija vispārīga, piemēram, “pašvaldību budžeti”. Tāpēc arī ne visiem darbiem finanšu līdzekļi ir pieejami, pat ja vajadzīgā summa bija ieplānota pareizi.

Var secināt, ka iepriekšminētie pasākumi samazina slodzes uz ūdeņiem, tomēr to ietekme uz ūdeņu kvalitāti, visticamāk, parādīsies ilgākā laika posmā.

Uz 2018. gada beigām ir uzsākti vairāk kā 50% no Plūdu plānā iekļautajiem plūdu riska mazināšanas pasākumiem, bet pabeigti ir tikai daži, uz doto brīdi nav informācijas, ka projektu īstenošana radītu negatīvu ietekmi uz vidi.

Visā Latvijas teritorijā ir uzsākta divu gatavības un viena preventīvā pasākuma īstenošana, kuri ir saistīti ar plūdu risku un plūdu draudu kartēšanu, ledus sastrēgumu izraisīto plūdu modelēšanu, kā arī ar vienotas starpresoru informācijas sistēmas izveidi informācijas un brīdinājumu nodrošināšanai plūdu situācijās. Šo pasākumu īstenošana nodrošinās iespēju savlaicīgi novērtēt applūšanas riskus un sniegt atbildīgajām institūcijām un iedzīvotājiem nepieciešamo informāciju, nodrošināt plūdu risku novērtējumam nepieciešamās informācijas uzkrāšanu datu bāzēs un vizualizēšanu, padarot to pieejamu par civilās aizsardzības uzdevumu izpildi atbildīgajām institūcijām, kā arī uzlabos atbildīgo dienestu un pašvaldību sadarbību informācijas apmaiņā.

Atjaunotais Ikšķiles aizsargdambis pie Rīgas HES ūdenskrātuves no plūdu riska pasargās 1500 iedzīvotājus, kas dzīvo plūdu draudu skartajā Ikšķiles pilsētas teritorijā, tādējādi uzlabojot Ikšķiles iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Atjaunotais Ogres aizsargdambis pie Rīgas hidroelektrostacijas ūdenskrātuves samazinās applūduma risku Ogres pilsētas teritorijai un pasargās 5000 Ogres pilsētas iedzīvotājus.

Īstenojot plūdu riska mazināšanas pasākumus, kas saistīti ar jaunu hidrotehnisko būvju būvniecību, reti kad tas neatstāj nekādu ietekmi uz vidi. Taču šie aspekti tiek izvērtēti katra konkrētā projekta iespējamās ietekmes uz vidi novērtējumā, jo vienmēr ir svarīgs ieguvumu un zaudējumu līdzsvars, kā arī būvju ekspluatācijas efektivitāte un drošība, kas ir katra konkrētā projekta izvērtēšanas sastāvdaļa. Ūdensteču tīrīšana, polderu uzturēšana, esošo hidrobūvju uzturēšana un sūkņu staciju atjaunošana ne tikai mazina plūdu risku, bet kopumā sekmē ūdeņu stāvokļa uzlabošanos. Plūdu plāna ieviešanas gaitā tiek realizēti arī tādi projekti, kas ir vērsti ne tikai uz cilvēku dzīvības un veselības aizsardzību, bet arī uz tādu vietu aizsardzību, kurās ir potenciāli piesārņojuma avoti, un kuri tieši plūdu gadījumā var radīt apdraudējumu apkārtējai videi. Tā kā sagaidāms, ka plūdu plānu īstenošanas kopējā ietekme uz vidi būs labvēlīga.

Monitoringa ziņojuma izstrādātājs, kontaktinformācija:
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas
Vides aizsardzības departamenta
Ūdens resursu nodaļas eksperte
Ieva Jakovļeva;
67026440, e-pasts ieva.jakovleva@varam.gov.lv